

Molnár Miklós

Begorombul a huhogály

A *Bolond Istók életiratai* című kópéregény hatodik levonása

Garas Kálmán felvétele

Molnár Miklós többek közt Elizabeth Gaskell, Mark Twain, Ambrose Bierce, Oscar Wilde, Raymond Chandler, Jacques Derrida, Aldous Huxley, A. A. Milne, Henri Troyat műveinek fordítója; József Attila-díjas. Legutóbbi kötetei: *Bolond Istók bölcsessége* (Magyar Nyugat, 2005); *Vízet mindenki iszik. Mark Twain füveskönyve* (Lazi, 2007); *Az élet titka a művészet. Oscar Wilde füveskönyve* (Lazi, 2008); *Ha velem jössz, veled megyek. Ráhangelés a szufizmusra* (Kairoosz, 2009).

Az „eredeti magyar kópéregény” főhőse dervistáncot jár az életében, az emlékeiben, a nyelvben, a „kelet-európai grammatikai térben”, egyszersmind az érzékfelettiben. Élszámol a bolsevizmussal, a családjával, nemzetével, börtönben töltött hónapjaival, szerelmeivel, „dicsőséges és balga tetteivel és nem-cselekvéseivel”. Folyvást „Isten országát” keresi: aki keres, talál is a végén.

Este hazautazik Kunvásárhelyre, az anyjához. Kileli a hideg, mikor elképzeli, hogy másnap tovább fingatják. Nem attól tart, hogy megverik, inkább attól, hogy a két nyomozó mángorlója közt pépesre puhul a rengeteg dumától; hogy magukba szippantják, és föloldódik bennük. Valami fenyegető gépezet masszív közeledtét érzi, mintha egy készülő, vagy már el is készült kelepce felé szippantódna. Szíve elhomályosul, felülkerekedik benne a félsz, maga alá gyűri az életrajza.

Anyjában metszően éles jogi érzékenységet fejlesztettek ki életük hányattatásai. Páratlan hadiérzékkel és nyomkereső ösztönnel szimatolja ki a világban folyó tengernyi disznóságot. Vijjogva, szétterített keselyűszárnyakkal csap le minden egyes jogtalanság-morzására. Legyen igazság, és pusztuljon a világ! Életük nem

szűkölködik lecsapási alkalmakban. Giza sokfrontos küzdelmet vív a világgal ellen; a világ persze visszavág. Szinte minden csatáját elveszíti, ám soha nem csügged: vereségei után nyomban föltápáskodik, leporolja a ruháját, villogó szemüvegén keresztül kinézi magának a következő célpontot – és Doña Quijota elszántan, töretlen eszelősséggel új rohamra indul.

Arányérzéke azonban már jóval korábban léket kapott, és ezerszilánkú, szivárványosan tarka arabeszkké repedezett, mégpedig 1945-ben, amikor *(az egyszerűség kedvéért, és mert tudvalevőleg nem tudjuk, és nem is fogjuk tudni, nevezzük így:)* a Megtorlás Rézfaszú Huhogálya – az emberi história kiizzadta kíméletlen, barbár szörnyeteg, aki, ha bűneink miatt gyúl harag keblében, gorombán vagdalkozni szokott, villámaint ásító

nemtörődömséggel sújtva ártatlanokra, merthogy neki az ég alatt minden és mindenki csak szalmakutya – ázsiai hordákat zúdított Gányóvárra (talán a huszon-egynéhány évvel korábban az X kommunisták elkövette, illetőleg a kiszáratva az Y kommunistákon elkövetett gyilkosságok büntetéséül), hogy tatár módra megdűlják a községet.

A politikai tisztok napiparancsban hirdették ki a főhadiszállásról érkezett táviratot: „GÁNYÓVÁRT LIKVIDÁLNI STOP NŐKET RIPITYÁRA KÚRNI STOP ATLANTI-ÓCEÁNIG ELŐREHATOLNI STOP GYILKOLNI GYILKOLNI GYILKOLNI STOP HOLTTESTEKET MEGCSONKÍTANI STOP SZTALIN”. Nagypéntektől húsvéthétfőig tivornyáztak, fosztogattak, erőszakoskodtak, gyújtogattak, pusztítottak, se élő, se holt, se ember, se jószág nem lehetett tőlük biztonságban. Mindenfelé tüzek lobogtak: riadalmas fényükben tetszett meg igazán, mekkora sötétséget hoztak magukkal. Háztetők, kukoricagórék, szérúskertek kaptak lángra; lécketrecekben csikók égtek, lovak és tehenek sülték szénfeketére a fölgyújtott istállókban. Géppisztollyal lövöldöztek le a hízódisznókat. Ahol búzát találtak, kiszórták az udvarra, leöntötték benzinnel és meggyújtották. A katolikus templomba is betörték, kifosztották a sekrestyét, részegen disznólkodva csúfot üttek a szentségekből. Mintha csak a végromlás pokolból szalajtott hírnökei volnának, beöltöztek egyházi ruhákba, és az apokalipszis zabrált lovain, veszettül kurjongatva és lövöldözve nyargalásztak föl-alá a meggyalázott, rettegésbe dermedt falu utcáin.

– Rohadt burzsujok, szemét kulákok, táncoljatok, baszom az anyátokat, ez a jövő zenéje! Íme, az új evangéliumi politika! *Isten a kommunizmus legnagyobb ellensége, aki hinni mer benne, annak szétverjük*

a pofáját. Nehogy már tiszteljük az őseinket! Az a fasza, ha beköpjük őket. Apám, anyám döögöljön meg! Akivel tele van a tőkünk, azt kinyírjuk. Baszunk, mint a nyúl. Zabrálunk orrvérzésig. Nyomjuk a falmelléki dumát a rahedli ellenségünkről, és sítterre vágunk mindenkit, aki nem fér a bőrébe. Meglovásítjuk mások kérését, szájróját, spinkóját. Davaj!

Tátongó sliccel nyomult előre az ázsiai vérfrissítő kommandó. A krumplit is megbaszták volna, ha el nem gurul. Nem bánták, ha az egyik vége legel is, csak luk legyen rajta ott, ahol kell. Annyszor gombolgatták a sliccüket, hogy a végén az összes gombjuk leszakadt. Akárhány éves volt is az ember lánya, ha a frontharcosok útjába akadt, kénytelen volt görcsös botra támaszkodó rusnya vén boszorkánynak, leprás múmiának maszkírozódni, ha nem akarta magára gerjeszteni a kangörcsüket, s nem óhajtotta, hogy testnyílásai egy dillettáns módra egybegányolt *bolsoj* vígoperában (*„A háború már csak ilyen”*) vendégszerepeljenek. Ha a részeg szovjetszkij szoldát nem bírta férfierővel, palack, gumibot vagy pisztolycső segítségével fejezte be az aktust.

RENDELET

1. § Gányóvár minden lakója köteles 24 órán belül beszolgáltatni a birtokában levő összes lö- és egyéb fegyvert, az időmérő eszközöket (falórát, vekkert, zseb-, kar-, homok- és napórát), a kárnárimadarakat, a hangversenyzongorákat, valamint a tizenkét és százhusz év közötti összes nőnemű lakost. A rendelet ellen vétőket statáriális úton kivégeztetem.

2. § Gányóváron kihirdetem az ostromállapotot. Este nyolc után szigorúan tilos bárhol tartózkodni.

Koresagin térparancsnok s. k.

Csak lassan, Olvasó! Olyan emberfia is akadt Gányóváron, akinek imponált ez a féktelen, orgiasztikus tombolás; aki magasztalta a nyers, barbár életerő vulkanikus kitöréseit. Abból, ahogy könnyed, laza, a teret mégis energikusan elfoglaló léptekkel meneteltek, a belső szabadságukra következtetett. „Micsoda férfiak! Ilyenek lehettek a Kárpát-medencébe érkező pogány eleink, fehér paripán, bíborpalástban, zeneszerszámmal, dalosan! Kezükben íj, fejükön korona: az apokalipszis lovain nyargaltak győzelemről győzelemre, és mint a csatogó jégeső, félelembe és remegésbe borították Európát!” – írta naplójába. Pár évvel később már kevésbé lelkes mondatok fogalmazódtak tollán: „A sztalinisztáni tényészketrecekéből Kelet- és Közép-Európára szabaduló janicsárhad elmondhatatlan szenvedéseken ment keresztül, elmondhatatlan szenvedéseknek vetett véget, és elmondhatatlan szenvedéseket okozott. A Rézfaszú Huhogály rút tréfajaként Koba janicsárhadai történelmi funkciót töltöttek be: elsöpörték az A rémuralmat, hogy szállást csináljanak a B rémuralomnak. Ez volna hát a történelmi fejlődés, legalábbis szerintük. A ránk szakadt B rémuralomban az a legocsmányabb, hogy az emberek kénytelenek szőnyeg alá söpörni arról szerzett összes fájdalmas tudásukat, hogyan gázolták le az oroszok az országot. A leginkább gerincroppantó, a legjobban lealjasító kényszerűség: hogy száz- meg százezer hektónyi nyál használdik el azoknak az *etiketteknek* a megnedvesítésére, melyeket – nyelvével nyal a nemzet; önföladó, sátáni rituálé – nap nap után a nemrég még részegen fosztogató, gyújtogató, gyermeklányokat és vénasszonyokat is miszlikbe kúró megszálló pállott, bűzölgő seggére

muszáj ragasztgatnunk, elvtársi csók-
kok és ölelések kíséretében: »ÖRÖK
DICSŐSÉG FŐLSZABADÍTÓINKNAK,
A SZOVJET HŐSÖKNEK!« *Rosseb be-
léjük, kegyetlenül unom már, hogy
ők a naplóm múzsái.*”

HA TEKINTETEM A MOSTANI DOL-
GOKRÓL A VALAHAIKRA VETEM,
MINDIG UGYANAZT LÁTOM: TÖRE-
DÉKEKET, VÉGTAGOKAT ÉS SZÖR-
NYŰ VÉLETLENEKET – EMBEREKET
AZONBAN NEM. Ó, BARÁTAIM,
NINCS ENNÉL ELVISELHETETLE-
NEBB! NEM IS TUDNÉK ÉLNI, HA
NEM VOLNÉK LÁTNOKA ANNAK,
AMINEK MÉG JÖNNIE KELL.

A Rézfaszú Huhogály

Az alvilági kanmuriból a legidősbik Istók emeltette lelkészlakban kushadó Öreg Kakasnak és az Istókkal viselő Gizának is jutott egy porciónyi. Rájuk tört két nehéz szagú, bepálinkázott orosz katona – az egyikén fehér, a másikon zöld papi ornátus lígett-lógott ocsmányul loncsosan –, és beszorította őket a spájzba. A papi ruha láttán Giza gondolkodás nélkül *Dicsértesséket* akart mondani, de ijedtében benne rekedt a szó; oltalmazó két tenyérét ösztönösen a hasára szorította.

A fehér reverendás, lila cingulusos muszka az Öreg Kakast tartotta sakkban a géppisztolyával, zöld reverendás, piros cingulusos cimborája meg az asszonyt tapogatta-gyömöszölte, és közben ráncigálta lefelé a szoknyáját irgalmatlanul. Giza és a katona egymásba kapcsolódó tekintetében parázs indulatú, villámgyors és hangtalan párbeszéd pergett: „Baszom az anyád, zsenysina, sok ezer versztányi messzeségből jövök, hogy magamévá

tegyelek.” „Talán tiéd is lennék, ruszki szoldát, ha nem volna itt az uram és parancsolóm. Sajnálom!”

Az asszony fölkapta a csurig teli tejfölös köcsögöt, és teljes erejéből fejbe vágta zöld reverendás támadóját. Az Öreg Kakas, Giza ura és parancsolója azonmód elájult, annyira megijedt. Giza életét s vélhetően Istókét is az mentette meg, hogy betopant a hozzájuk bekvártélyozott orosz őrnagy. Vaszilij Szemjonovics Golicin – Giza és az ocsúdó Öreg Kakas színe előtt – szapora *jób vasi máty, szukije színik* („Baszom az anyátokat, gazemberek!”) közben leszaggatta a katonákról a papi gúnyát, és példásan agyba-főbe dögönyözte, sőt meg is rugdosta a gyorsan kijózanodó két bumburnyákot: a géppisztolyost meg a másikat, akinek tejföllel elegyes vérben úszott a feje.

Megtörténhetett persze az is, hogy mialatt az Öreg Kakas ájultan hevert, Giza megszeplőtlenítése mégiscsak elkövetődött. Ilyeténképp az sem lehetetlen, hogy Istók ekkor fogant, akkor pedig ő nem is Istók, hanem Ivanuska: Bolondoska Ivanuska... Giza is milyen gyakran mocskította azzal – igaz, más anyák is így pocskondiázták akkoriban a csemetéiket –, hogy „Eredj innen, nem vagy az én fiam, muszka asszony az anyád!”, meg hogy „Csak *váltott gyerek* lehet ilyen istenátka! A magyarvári orosz katonai kórházban, ahol megszülettek, nyilván elcseréltek egy ruszki poronttyal!”

Jó néhány évvel később ugyanez a Vaszilij Szemjonovics Golicin – akkor már ezredesi rangban – részegen ráhajtott katonai terepjárójával a szomorkövesdi Gödény-park mellett a járdára, és halálra gázolta Giza apját. *Illendőség és úri elegancia dolga, hogy az ember ne jöttment káplárokkal vagy zupás őrmesterekkel üttesse el magát.*

Török volt a neve, német srófra járt az agya, de jó magyar embernek tartotta magát világeletemben. Az alacsony és vézna, zord és kérlelhetetlen férfiú két lábon járó enciklopédiája volt az Osztrák–Magyar Monarchiából megörökölt hivatalnoki pedantériának, a *hatósági ember* kényszerneuroziszainak. Mindennapjait rendeletek és szabályok kormányozták. Szigorúan kordában tartott asszonyának s három gyermeküknek előírásokat kellett teljesíteniük, megszegésüket büntetéssel, főként táplálékmevонással sújtotta. A családi élet az ő teljhatalmú irányításával, rigorózus napirend szerint zajlott, drákói parancsokhoz, mércékhez, kimutatásokhoz igazodva.

Mielőtt munkába indult, feleségének egy német nyelvű kalóriatáblázat alapján mindig dekára kiporciózta az aznapi nyersanyag-ellátmányt, aztán bezárta az éléskamrát, és zsebre vágta a kulcsot. Nyolc óra munka, nyolc óra alvás, négy óra családi élet, négy óra elmélyült piszmozgás sakkföldványok megoldásával és fabrikálásával, vasárnaponként nagymise – ezek voltak Török Gyula életének tartópillérei.

A korábban harmincvalahány-ezer lakosú városban a háború utolsó évére legalább százezren zsúfolódtak össze. Az orosz offenzíva elől ide menekült jó pár miniszterium, közhivatal és diplomáciai képviselő, ráadásul a Luftwaffe, a Wehrmacht, az SS és a Gestapo is erősen befészkelődött. A szélrózsa minden irányából tódultak a városba a kurvák, fényes rongyaikban és csörgő ékszerekkel mindenütt ott viribelték a köztereken, mint a verebek, s tépázott lelküket a lotyók védőszentjei, Magdalai Mária és Egyiptomi Szent Mária oltalmába ajánlották. Égbe szökött a női hús ára, a háború utolsó hónapjaiban Szomorkövesd egyetlen gigantikus bordélyvá változott, az oroszok elől

pucoló katonák és civilek vagyonokat megadtak egy kiadós üzekedésért.

Nem sokkal a Sztalin generalisszimusz vezényelte területfoglaló hadak rohama előtt a 15. amerikai légiflotta B-24-es *Liberator* bombázói már csináltak egy jó kis előfölszabadítást („Ha a vadnyugati pioníroknak lettek volna bombázóik, mennyivel könnyebben *pacifikálják* az indián terroristákat!”): egy márciusi vasárnapon (szeles, de verőfényes, tiszta idő volt) a déli harangszó után a 80-100 repülőgépből álló kötelék négy hullámban úgy meghintette Szomorkövesdet 500 és 1000 fontos rombolóbombával és 100-250 kilós aknabombával, hogy háromszázan szörnyet haltak, több száz épület porig omlott. Bevetés közben a pilóták az amerikai légierő indulóját énekeltek:

*Sokkal többet tudunk a háborúról,
mint a békéről,
sokkal többet tudunk a gyilkolásról,
mint az életről,
úgy bizony.*

Török Gyula pénzügyőri főszemlész jobb és bal oldali szomszédjának házát is eltrafálták, a város négyezer-valahányszáz épületéből ezernél is több súlyosan, kétezer-valahányszáz könnyebben megsérült; beomlott vagy elpusztult jó néhány iskola, a székesegyház, a ferencesek temploma, a Püspökvár, az evangélikus templom, a közkórház, a városháza, a megyeháza, a kultúra palotája, a motorgyár, a szövőgyár, a MÁV épületei és műhelyei, a vasúti felüljáróhid, a villamos erőközpont, egy víztorony, a Nemzeti Bank, a főtéri közcéce és tizenegy bordélyház. A *Liberator* likvidátorok kibombázták a temetőből a holtakat. Kifordultak sírjukból az ősök, és rettentő átkot szórtak min-

den ivadékukra: – Ebben a városban soha ne legyen nyugtotok! Soha ne találjatok ki egyirányú utcáitok labirintusából! Nyomorítson meg benneteket egy álnokul és cinikusan *fölszabadulási emlékműnek* titulált pokoli beton-szörny! Téboly csikorgassa az elméteket! A lelketeket eméssze civódás és gyanakvás, aljasság és alantasság, elvetemültség és káosz! Valamirevaló gondolat soha föl ne szárnyalhasson a közbárgyúság dágványából!

Török urat 1944 júniusában följelentette valamelyik szomszédja, mert Auschwitzba deportált honfitársaitól ingóságokat vett át megőrzésre, abban a hiszemben, hogy *ez emberfölkötti etkölcsi fegyvertény*, kiderült azonban, hogy cselekedete szörnyű vétekként is definiálható: *zsidóvagyon mentett*, ezért letartóztatták, a megőrzésre átvett értékeket pedig – 43 méter szövövetet, 111 méter vásznat, 45 méter selymet, 55 méter kartont, 14 méter bélésselymet, 4 kiló teát, 9 kiló babkávét, nagy mennyiségű dohányarut, 20 kiló pipereszappant, 23 pár női harisnyát, 50 orsó cérnát, nyakékeket, fülbevalókat, köves gyűrűket, órákat, szőnyegeket, étkészleteket, 10 üveg bort, 1 mázsa disznózsírt, 30 kiló füstölt húst, 1 mázsa kenyérlisztet, 1/2 mázsa kukoricalisztet, valamint Jókai Mór összes műveinek jubileumi díszkiadását – elkobozták tőle, és a rendőrhatalóság illetékes büntetőbírája 600 pengő pénzbírságot rótt ki rá.

1951-ben az immár nyugdíjas pénzügyőri főszemlészt megint följelentette valaki: ezúttal azért, mert a Hortobágyra deportált osztályelleneségektől vett át ingóságokat megőrzésre. Erről a megint csak emberbarátinak hitt cselekedetéről meg az derült ki, hogy a szocialista világrendet próbálta vele alapjaiból kiforgatni: *kulákvagyon mentett*. Letartóztatták,

a megőrzésre átvett értékeket pedig – két dunyhát, négy párnát, nyolc lepedőt, egy lekvárfőzésre használt nagyobb fazekat, két sövénynyíró ollót, valamint egy pakli meglehetősen viseltes magyar kártyát – elkobozták tőle, és az Államvédelmi Hatóság illetékes büntetőbírája tíz év szabadságvesztést rótt ki rá; fia többszöri közbenjárására négy és fél év után szabadon engedték.

Az osztályellenség akár a deportálást is megúszhatta, ha a lánya vagy a felesége hajlandó volt megszálló tisztek vagy ávosok macájává szajhulni. Túlon túl sok választás nem adódott: kitelepítés / börtön / nekimenni az osztrák határnak / elkurvulás / víz alatt leúszni a Dunán Jugoszláviába / átillanni a másvilágra. Török Gyulának történetesen a fia szajhult ávóssá.

Történt egyszer, hogy a nyugdíjas pénzügyőri főszemlélsz hazafelé tartott a piacról; 1956 nyara volt. Őlében hatalmas görögdinnyét cipelt. Egyáltalán nem vallott rá, hogy görögdinnyét cipel az ölében. Kissé megszedíthette a történelemnek mondott eszelős vagdalkozás és hebegés („Történelem – micsoda ocsmány alibi!”): városának miszlikbe bombázása, államkötvényeinek teljes elértéktelenedése, kisebbik leányának Nyugatra menekülése, fiának berukkolása a politikai rendőrséghez, a német után az orosz megszállás, négy és fél évig tartó rab-sága.

Talán életében először ragadtatta magát olyan könnyelműségre, úgyszólván kicsapongásra, mint a görögdinnye-vásárlás. Füttyörészni aligha füttyörészett, mivelhogy a füttyörészést a magaszórú nyugdíjas főtisztviselő utcai viselkedését szabályzó etikett szigorúan tiltotta. Enyhén kilendülve életének megszokott kerékvágásából, szinte a járda fölött lebegett. Egy há-

romlépéses mattföladványon spekulálva, kissé kelekótyán lépdelt a dinnyével, mely szárnyas bombaként, ellenállhatatlan erővel repítette a halála felé. „Gott sei Dank, megvan! ✨ F4! Hát persze!” – ötlött föl benne a frappáns megoldás, mielőtt meghalt, azazhogy megtisztult lélekkel, az üdvösség állapotában belépett Isten jelenlétének teljességébe, az orosz katonai terepjáró kerekei alatt vele együtt kiszemvédő két földigiliszta, négy csiga és huszonkilenc hangya társaságában. Kiloccsanó agyveleje összekeveredett a görögdinnye vörös belével.

Ha ettől sem válik ezeregyéjien meseszerűvé Giza világészlelése, ugyan mit kezd önmagával, mit kezd földhözragadt valóságérzékével az elkövetkező években? Hogyan éli túl mindazt, ami őrá, a családjára, a házajára, a nemzetére zúdul? Miként lenne különben ereje hozzá, hogy az Öreg Kakast egyszer csak faképnél hagyva (de hiszen *mindig is* faképnél hagyta: például az orra alá, *zum Trutz* pápistának nevelte mindhárom fiukat), egy évtizedig tartó háztartásbeli pokoljárás után, egyszer csak a hóna alá gyömöszölje a gyerekeit, egy tanyai iskolába költözzön, és újra tanítói munkát vállaljon? És neki, Istóknak hogyan adhatna majd olyan káprázatos jó tanácsot a rendőrségi kihallgatása utáni estén? Ekkor fogamzik meg Gizában ugyanis a zseniális éca: Istók utazzon a fővárosba, és arra hivatkozva, hogy őt, Mindszenty hercegprímás – családi körben, az Öreg Kakas aknamunkája, csak Álszenty Joe – unokaöccsét, halálra keresi a politikai rendőrség, kérjen menedéket az amerikai nagykövetségen.

Giza a szájába rágja, mit kell mondania. Ellátja intelmekkel meg némi pénzzel, és bemagoltatja vele Kana-dában élő húga címét; ez a hamu-

ban sült pogácsa. Aznap éjjel Istók megsemmisíti személyi igazolványát, a pártállam általi kisajátítottságát tanúsító gyűlöletes bárcát, és ahogy megpirkad, útnak indul.

A selymes arcú Apolló még alig terítette széjjel szépséges hajának aranyszálait a kunvásárhelyi marha- legelők birkaganaj és tehénfos szep- lősítette ábrázatára, a hajnal alig mu- tatta meg magát a halandóknak a város porlepte ablakain át, midőn alsó- és felsőfelhőkakukkvari Bolond Istókfi Istók előtűsténkedik a paplan alól. Fájintos selyemalsót húz magá- ra; rendes garabonciás nem vág neki csóré seggel a világnak. Vasalt ing, velúrzeke, pantalló, fényesre pucolt rövidcsizma, széles karimájú fekete nyúlszőr kalap. A bajszát is megpö- dörné, ha volna bajsza. Becsúsztatja a csizmaszárbába a rugós kését, az apostolok lovára pattan, és megkezdi nevezetes utazását.

Vonatra száll, de csak félútig vált jegyet. A törkölypálinka-leheletű jegy- vizsgáló leleplezi lógási szándékát. Obsitos katonai igazolványával igazol- ja magát. Lebukása láttán egy hiányos fogazatú, börtönviselt néni kiterjeszti föléje soványka szárnyait, és nógatja erősen: lépjén olajra, de szaporán, mielőtt a flúgos sínbohóc odacsődíti a zsernyákokat!

Fleprijét a kalauznál hagyva, Istók leugrik a lassító vonatról. Látványo- san aláhengeredik a töltésen, aztán föltápázkodik és leporolja a ruháját. Egyelőre roppantul meg van elégedve magával. Autóstoppal jut el Budapestre. Újra meg újra átcsócsálja magá- ban, amit anyja a szájába rágott. Jó sokáig gyűjti a bátorságot, hogy be merjen menni az amerikai nagykövetségre, vagy hogy egyáltalán el merjen osonni a követség előtt posztoló fa- kabát mellett.

Ekkor már üldözött vad, törvényen kívüli kóbor lovag. Legalábbis ebbe a tudatba ringatja bele magát, mint ko- rábban és később is számtalanszor. Azt játssza, hogy lebeg minden- kívül, totális fenyegetettségben, neve- nincs, parttalan iszonyatban.

Fölhaladva végre a nagykövetség lépcsőin, égő orcával, halkan és té- tován előadja a portán trónoló titkár- nőnek a bemagolt mondókát, vagy inkább a mondóka szinopszisát. Szíve nem is a torkában: a nyelve hegyén dobog. Álszenty Joe-t, aki 1956 no- vemberében a nagykövetségen lelt menedékre, s azóta is egyfolytában ott dekkol, nem meri szóba hozni – sze- mérmességében, a színpadiasságtól való irtózásában, főként pedig azért, mert megszeppen a nőtől. Túlságosan jó nő; Giza erre nem készítette föl.

Istók úrfi tapasztalatlan és véd- telen; a lányok mulyának tartják. Ti- zennyolc éves, nővel az *anyján kívül* nem volt még dolga. Meztelen nő is csak pornóújságban látott, meg az apja könyvtárának nőgyógyászati fóliánsaiban. Szülőanyját viszont na- ponta láthatja pucéron. Lumpen kö- rülmények közt, vérfertőző nyomorú- ságban élnek, Giza előttük kénytelen mosakodni a lakás egyetlen fűthető helyiségében. „Ne bámuljatok, mocs- kos molnárvérű csirkefogók!” (Nem is bámulnak: zavartan lesütögetik a szemüket.) Nagy, telt, fehér melleit sűrű tenyérlapátolásokkal lögyböli, a padlóra tett mosdótál fölé guggol, és hosszasan mossa a fenekét meg a szemérmét. Mindez annyira természe- tes és mindennapos náluk, mint egy szelet kenyér megkenése zsírral.

A Himalája déli előhegységeiben élő Sákja nemzetségbeli Suddhódana király felesége, Maja, egy ünnep alkalmával ön-

megtartóztatásra tett fogadalmat, és arra kérte férjét: ne közeledjen hozzá szerelmi vágygal. A következő éjszakán azt álmodta, hogy testének jobb oldala felől egy fehér elefánt hatol a méhébe. Tíz hónapos várandósság után, Lumbini falu ligetében – körben mindenütt asóka-virágok pompáztak, s a királynő gyönyörködve nyújtotta kezét egy ág után –, április nyolcadik napján szülte meg fiát, Gautama Buddhát, és néhány nappal a szülés után meghalt, mert a drága edényt, mely a Buddhát születése előtt magába zárta, soha többé nem volt szabad világi célra használni.

Évekig járt Majával, egy kis gimnazista lánnyal. Osztálytársak voltak; kamaszos egymásba zuhanással néha órákig csókolóztak. Maja soha nem engedte meg neki, hogy levetkőztessen, hegyes kis mellét is alig hagyta megfogdosni; igaz, Istók nem is nagyon erőltette. A feszes testű, nyúlánk parasztlány konokul őrizte a szüzségét, így aztán Istókét is konzerválta. Nem spontán elhatározásukból történt így, hanem mert rájuk erőszakolta tilalmait, fortélyos büntetésekkel illegáltságba szorította gyöngédségüket a nekrofil kultúra (már ha Majában munkáltak ilyen – hajuknál fogva előráncigált – ideologikus okok; nyilván másvalakinek – a majdani férjurának – őrizgette magát, nem Istóknak, a felhőzabáló rajongónak). Istók úrfi gyámoltalan volt, talán félt is a közösüléstől; Giza rajta tartotta kezét a farkán. De ő azért úgy érezte: Maja tökéletesen átadja neki magát, teljesen övé a simogatásaiban, a csókjaiban, gondoskodó figyelmében.

– Ha visszatérhetnék abba az erőszakon túli, szabadságot termő világba, amibe az ő szerelme vezetett be, jelentem, úgy itt hagynék csapat-papót-papírt, hogy csak úgy porzana!

– Ohó, barátocskám! Miféle szabadság? – kérdezi Karaffa százados. – Még hogy szabadság! Az élő anyag sajnos intelligens. Minden egyes sejt, sőt az egész kozmosz eleve intelligens, tehát *nem szabad*, mert ahol intelligencia van, ott növekvési-zabálási-térítési-szaporodási kényszer van, ott szabadságról szó sem lehet, ne is beszéljünk róla. Talán az ásványok szabadok – mondja a százados. „Az elnyomás körmönfont igazolása?“, tűnődik Istók.

A homoerotikára nevelt, önmagába szerelmes Istók félszeg tehát a magas pult mögött ülő bomba nővel szemben, állandó készenlétben, hogy a legcsekélyebb kihívásra agresszióval válaszoljon, amit százszor is megbánna utóbb, fölböfögné és újracsócsálná, próbálná kiokádni, széjjelmázolni, másra, például az anyjára hárítani, vagy – végső soron – papírra kenni. Rettentő ügyefogyottnak érzi magát, fontoskodó pojácának, aki melodramát kanyarít egy szellentésnyi nihilből. Istók sosem kért még politikai menedéket, gőze sincs a dolog etikettjéről és technikájáról. És egyáltalán: kérní! Micsoda gyalázat! Kitevődni a visszautasítás szégyenének! Fölrobbantani, föl kéne robbantani az egész mindenséget, hogy soha senkinek ne kelljen többé fölsülnie visszautasított kérésével, eloldalognia fortyogó szégyenével, hogy ég és föld mind csak az ő szégyenét visszahangozza, a tárgyakban gúny, a tekintetekben erőszak...

A bombázó ridegen végighallgatja, majd kategorikusan kikoszorazza.

– Menedéknyújtással nem foglalkozunk, fiatalember.

– Legalább azt mondja meg: melyik követséghez forduljak a problémámmal?

– Azt nem tudom, fiatalember, de fölolvashatok magának egy részle-

tet Széchenyi István *Önismeret* című művéből. „Miért képzeljük és festjük Krisztust különösen szép embernek képében? Mert oly kimondhatlan szép lelket, mint volt az övé, nem tudunk gyanítani rút, hibás testben. S Krisztus szépségét miért nem képzelhetjük és miért nem festjük mint egészségtől pezsgő gladiátort vagy atlétát? Mert minden csepp vérünkben nyilván érezzük, hogy Krisztusban nem a testi erő és nem a testi egészség volt a fő tényező és a legbecsesb kincs, de ennél valami az Istenhez sokkal közelebb járó: lelki tisztaság és egekbe emelkedő tündöklés.” Ha jól figyelt, sok mindent megértett. Viszontlátásra!

Évekkel később ismeretségbe veredik Anikóval, a követségi titkárnővel. Persze a nő nem emlékszik Istókra, miért is emlékezne a fekete nyúl-szőr kalapos süvölvényre, aki szellemi elnyomásról, rendőri üldözésről meg politikai menedéjogról hebegett neki rettentő egzaltáltan; hasonló alakok nyilván naponta kellemetlenkedtek neki. Istókban nincs hajlandóság útba igazítani a nőt életének erről az igen-csak szégyellt epizódjáról, ismeretségük előbohózatáról – egészen addig, míg Anikó lakásán le nem fekszenek egymással. Az ágyban, két szeretkezés közt meséli el a történetet. Majd elpusztulnak neveltükben, kis híján beszakad alattuk a pamlag.

Megszégyenülten, lilult fejfel oldalog el. „Jaj, anyám, add el a házad!” Egyfolytában attól tart, hogy követik. Igyekszik lerázni képzelt üldözőit, utcasarkokon hirtelen befordul, átjáróházakon vág át, kapualjából leskelődik ki. Csak azért is csap egy görbe gyereknapot! Beül egy moziba, a pocsék filmnek *Minden kanári ártatlan* a címe. Kimegy az Állatkertbe, később a Gellért-hegyen ógyeleg. Éjszakai villamosokon végállomástól

végállomásig utazva, szaggatott alvásdarabokból férceli egybe az éjszaka rongyszőnyegét.

Hajnalba szétfázottan, reményvesztetten a Keletiben köt ki. Egész délelőtt a kultúrváróteremben gubbaszt. Föl kéne kapaszkodni, ahogy Hanák Tibor is csinálta, a bécsi gyors alvázára, vagy lecsavarozni a vécében a mennyezetlapot, és elbújni a vagon tetején, de nincs hozzá csavarhúzója; a rugós késével meg se bírja mozdítani a francos biszbaszokat.

Délben személyvonatra ül, megint csak félútig vesz jegyet, és simán elbliccel a végállomásig.

Tobzódik a bosszú. Látnom kell az üldözés elképesztő méreteit. Takargatják, ám az egész világ lassanként megtudja. Követségi menedékhelyemen imádkozom a nemzet kivégzett, deportált, menekülésre kényszerített elejéért. Fajtámbéli Istók öcsémet is mementómba foglalom.

Kunvásárhelyre autóstoppal, éheesen érkezik. Anyját nem találja otthon: magával vitte a lakáskulcsot, Csurgóra utazott, ahol Istók öccse tanul abban a középiskolában, amelynek a legbujdosóbb magyar volt a névadója; a kisebbik öccse az ország másik felében, Sárospatakon jár gimnáziumba, ahol egykor Cicmóric Zsigát is meg-rántották németből, görögből és latinból. Szeretne levetkőzni és átöltözni. Álkulcsot kér a barátjától, Tormás Léliantól, közben beavatja a vele történetekbe; Lélian már másnap mindent aprólékosan jegyzőkönyvbe susog.

Napszállatkor a Vörös Kanári utcán slattyognak éppen, amikor a rendőrjárőr ráismer, és mert Istók ellen országos körözést bocsátottak ki, tüs-

tént le is tartóztatja. Be jó, hogy átöltözhetett, s most ünnepi öltönyben, csokornyakkendősen vehetik őrizetbe! *Beszipkázódní másként nem is ildomos, úriember ád az ilyesmire.*

Tőszomszédságukban jegyzőkönyvezik a letartóztatását. Csuklójára bilincset kattintanak, kísérője leállít egy teherautót, föltuszkolja a vezetőfülkébe, a motorház tetejére, ő maga az anyósülésre telepedik, és beszállítja Istókot a megyeszékhelyre. Útközben alig esik szó. A sofőr csak egyszer szólal meg:

– Biztos úr, megkínálhatom a fiatalembert cigarettával?

– Nem! – hangzik a vakkantás a rendőrsapka alól.

Este tíz, mire beérnek. A levegő fojtogatóan meleg; tele az ég szepegő csillagokkal. Karaffa százados elvtárs Istók arcába köp, és őrjöngve szidalmazza. A rendőrségi fogdán anyaszült meztelenre vetkőztetik, elszedik és átvizsgálják minden holmiját. Nem kapja vissza a szemüvegét, elveszik a nadrágszíját, a cipőfűzőjét, cipőjéről lepiszkálják a spiccvasat, alsónadrágjából kiráncigálják a gatyamadzagot. Hetvenkét órára szól a letartóztatása, ezt aláírásával kell tudomásul vennie. Parancsra megfürdik, ágyneműt vételez, és éjjel tizenegykor elnyúlhat a neki rendelt magánzárka deszkapriccsén.

